

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Âkif ERSOY

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: Söz Varlığı

- a. Sözcükte Anlam 5-20
- b. Sözcükler Arası Anlam İlişkileri 21-30
- c. Söz Grupları 31-42

2. BÖLÜM: Cümlede Anlam 43-68

3. BÖLÜM: Dil Yapıları

- a. İsimler 69-78
- b. İsmi Niteleyen ve Belirten Sözcükler 79-96
- c. İsmi Yerini Tutan Sözcükler 97-110
- d. İşlev Temelli Dil Yapıları 111-116

4. BÖLÜM: Geçiş ve Bağlantı İfadeleri 117-122

5. BÖLÜM: Metinde Anlam 123-162

6. BÖLÜM: Sözel Mantık ve Muhakeme 163-174

7. BÖLÜM: Yazım Kuralları 175-186

8. BÖLÜM: Noktalama İşaretleri 187-202

9. BÖLÜM: Söz Sanatları 203-210

10. BÖLÜM: Metin Yapısı 211-216

11. BÖLÜM: Görsel Okuma, Grafik ve Tablo Yorumlama.... 217-252

Cevap Anahtarı 253-256

“ ATÖLYEM’DE NELER VAR?

KONU-2 CÜMLEDE ANLAM

ATÖLYE BİLGİSİ

1. Özel Cümleler

Kişisel duygu, düşünce, beğeni, izlenim veya yargı bildiren cümlelere **özel cümle** denir.

Örnek:
• Bu filmi konusu gerçekten **etkileyici** ve **dokunaklıydı**.

2. Nesnel Cümleler

Doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen, kişisel görüş ifade etmeyen cümlelere **nesnel cümle** denir.

Örnek:
• Dünya: Güneş etrafındaki dönüşünü 365 gün, 6 saatte tamamlar.

Uyan:
Cümledeki bir bilginin yanlış olması o cümleyi özel yapmaz. Bilginin yanlışlığını ispatlayabileceğimiz için o cümle yine nesnel bir cümle olur.

Örnek:
• “İzmir, Doğu Anadolu Bölgesi’nde bulunan bir şehirdir.” cümlesindeki bilgi, doğru değildir. Çünkü İzmir, Ege Bölgesi’ndedir ancak cümle bu hali ile nesnel bir cümledir.

3. Sebep-Sonuç Cümleleri

Herhangi bir olayın veya durumun gerçekleşme ya da gerçekleşmeme nedeninin ortaya konulduğu cümlelere **sebep-sonuç cümleleri** denir.

Örnek:
• Sabah kahvaltısı yapmadığı için derste dikkatini toplayamadı.

4. Amaç-Sonuç Cümleleri

Bir işin, davranışın ya da durumun hangi amaçla yapıldığını ifade eden cümlelere **amaç-sonuç cümleleri** denir.

Örnek:
• Sınavdan yüksek not almak için sabaha kadar ders çalıştı.

5. Koşul-Sonuç Cümleleri

Bir eylemin veya durumun gerçekleşmesinin ya da gerçekleşmemesinin başka bir duruma bağlı olduğunu ifade eden cümlelere **koşul-sonuç cümleleri** denir.

Örnek:
• Yeterince prova yaparsan sahnede hiç zorlanmadan rolünü oynarsın.

6. Benzetme Cümleleri

Aralarında benzerlik bulunan iki varlık ya da kavram arasında ilişki kurarak birini diğeriyle benzetilen cümlelere **benzetme cümleleri** denir.

Örnek:
• Küçük çocuk, kedi gibi usulca yanımıza sokuldu.

7. Karşılaştırma Cümleleri

Birden fazla varlığın, kavramın ya da durumun; benzerlik, farklılık, üstünlük gibi açılardan karşılaştırıldığı cümlelere **karşılaştırma cümleleri** denir.

Örnek:
• Onun fikri, seninkinden daha mantıklı görünüyor.

Soru Bankası Tadında

CARI

5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM 43

Konuları hatırlamak için “Özet Konu Anlatımı”na yer verilmiştir.

KONU-2 CÜMLEDE ANLAM

ATÖLYE BİLGİSİ

8. Örtük Anlam

Cümlede doğrudan söylenmeyen ancak cümlelerin anlamından, cümledeki ifadelerden çıkarılan anlam **örtük anlam** denir.

Örnek:
• Sanırım beni **yine** yanlış anladınız. (**Daha önce de yanlış anlamışsınız.**)

9. Kesin Yargı

Bir cümleden çıkarılabilecek net yargılara **kesin yargı** denir.

Örnek:
• Okulumuzda yarın **ilk defa** bilim şenliği yapılacak. (**Daha önce bilim şenliği yapılmadığı kesin.**)

10. Gerçek ve Hayal Ürünü Cümleler

Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları anlatan cümlelere **gerçek**, yaşanmamış ve yaşanması mümkün olmayan olayları anlatan cümlelere **hayal ürünü** denir.

Örnek:
• Dön akşam sinemada vizyona yeni giren filmi izledik. (**Gerçek cümle**)
• Dev bir ejderha, köyün etrafında ateş püskürüyordu. (**Hayal ürünü cümle**)

11. Benzer Anlamlı Cümleler

Anlamca birbirine eş ya da yakın anlamlı cümlelere **benzer anlamlı cümleler** denir.

Örnek:
• Kitap okumak, insanın düşünce dünyasını zenginleştirir.
• Okuma alışkanlığı, bireyin zihinsel gelişimine katkı sağlar.

12. Karşıt Anlamlı Cümleler

Anlamca birbirine örtüşmeyen, birbirinin zıddı olan cümlelere **karşıt anlamlı cümleler** denir.

Örnek:
• Hata yapmak, gelişimin doğal bir parçasıdır.
• Hatalar, insanın ilerlemesine engeller.

13. Cümleye Hâkim Olan Duygular

• Hızla yerinden kalktı, kapıyı sertçe çarparak çıktı. (**Öfke**)
• İyiyi, adan ellerini yıkamadan yemeğe dokundu! (**Taksime**)
• Beklediği haber gelmeyince başını önüne eğdi. (**Üzüntü**)
• Gece bir anda camdan gelen sesi duyunca irkildi. (**Korku**)
• Onu yıllar sonra karşısında görünce dili tutuldu. (**Şaşkınlık**)

14. Cümlelerin İfade Ettiği Anlam Özellikleri

• Tanık Bey’i görmek için İstanbul’a gidebilirim. (**İhtimal**)
• Bu havaya bakılırsa akşama yağmur yağacak gibi görünüyor. (**Tahmin**)
• Konu tekrarlarını bu akşam yapmalıyım. (**Gerekliklik**)
• Sınavda başarılı olacağımı biliyordum. (**Gerçekleşmiş beklenti**)
• Sınavdan yüksek not alacağımı sanmıştım. (**Gerçekleşmemiş beklenti**)
• Eskiden her sabah yürüyüş yapırdım. (**Terk edilmiş alışkanlık**)

44 5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM

CARI

Soru Bankası Tadında

Konuları hatırlamak için “Özet Konu Anlatımı”na yer verilmiştir.

17. Aşağıdaki paragrafların türlerini belirleyerek uygun alanı işaretleyiniz.

a Orta boylu adamın saçları koyu kahverengi ve dalgalıydı, genellikle dağınık bir şekilde omuzlarına dökülürdü. Derin ve anlamlı koyu kahverengi gözleri, yüzüne ciddi bir ifade katıyordu. Yüz hatları keskin ve belirgindi özellikle de çenesindeki hafif çıkıntı dikkat çekiyordu.

☐ Betimleme
☐ Öyküleme
☐ Tanıtma

b Uzun zamandır hayalini kurduğunuz Kapadokya gezisine çıkmıştık. Eylül ayının serin ama güneşli bir sabahında, Göreme Açık Hava Müzesi’ni ziyaret ederek geziye başladık. Öğle saatlerinde Ürgüp’e doğru yola çıktık. Yol boyunca uzanan peri bacası manzarası, hepimizi büyülemişti.

☐ Betimleme
☐ Öyküleme
☐ Tanıtma

c Karacaoğlu, 17. yüzyılda yaşadığı düşünülen ve halk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan bir halk ozanıdır. Asıl adı İsmail, Halil ya da Hasan olarak bilinse de kesin bir bilgi yoktur. Göbebe Türkmen obalarında yetmiş ve şirlerinde bu yaşam tarzının izlerini taşımıştır. Karacaoğlu; şirlerinde aşk, doğa ve ayrılık temalarını işlemiştir.

☐ Betimleme
☐ Öyküleme
☐ Tanıtma

18. Aşağıdaki metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirleyerek uygun alana cümlelerin numarasını yazınız.

1. Hepimiz müzik dersinde notaların dizildiği, beş çizgi ve dört boşluktan oluşan portenin başındaki çizmesi zor işareti görmüştüzdür. Bu işarete sol anahtarı denir. Sol anahtarı, portenin ikinci çizgisinden başlayıp bu çizgiye adını veren ve ince sesleri göstermeye yarayan işarettir.

2. Duygular, vücudumuzun bizimle iletişimi kurmasını sağlar. Örneğin korku, bize kaçmamızı ve kendimizi korumamızı söyler. Öke, kendimizi korumak için bizi yeniden savaşmaya iter. Şefkat, diğerlerine yardım etmeye yönelir. Her duygunun bir amacı vardır.

3. Yunus Emre’nin söylediği gibi toprak, tıpkı şefkat dolu bir anne gibi besler büyütür insanlığı. Bağrında yetiştirdiği ormanlarla nefesimiz olur, hiç aralıksız büyütüp sunduğu bin bir çeşit meyve ve sebzeye gıdamız olur.

4. Su içinde yapılan hareketlerde aynı anda çok sayıda kasın koordine edilmesi insan bedenini zorlaması nedeniyle daha fazla efor sarf etmeye ve kalori yakmaya neden olmaktadır. Bu hareketler zamanla insanın fiziksel dayanıklılığını arttırmaktadır. Özellikle yüzme sporu günümüz insanın en büyük sağlık sorunu olan obeziteye karşı yapılan en büyük aktivite olarak görülmektedir.

☐ Karşılaştırma ☐ Benzetme ☐ Örnekleme ☐ Tanımlama

Soru Bankası Tadında

CARI

5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM 131

Konuları pekiştirmek için kavratıcı “Etkinlikler”e yer verilmiştir.

MEB ÇIKMIŞ SORULAR

10

1. I. Çömlek ustası, kili toprakla suyu karıştırarak çömlek hamurunu hazırlamaya başlar.
II. Böylece ustanın elinden mükemmel eserler ortaya çıkar.
III. Sonra başpamaklarıyla tam merkezden bası uygulayıp hamuru kıvama sokar.
IV. Kıvama soktuğu hamuru, yarım ay şeklindeki metal parça yardımıyla çömleğe döndürür.
Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir metin oluşturulduğunda hangisi baştan üçüncü olur?
A) I B) II C) III D) IV

3. İker ve arkadaşlarının bir sosyal medya uygulamasındaki konuşması aşağıdaki görselde verilmiştir.

BİZİM GRUP

İker
Son zamanlarda çok fazla bilgisayar oyunu oynadığım için derslerime vakit ayıramıyorum. Bu sorunu çözemedim. Derslerime vakit ayırmam için önerileriniz neler?

Özge
Bir an önce okul rehber öğretmenle görüşüp zaman planlaması yapalım.

Demet
Bence bilgisayarını bir süre dedenlere bırak. Böylece sürekli oyun oynamazsın. Ara sıra onlara gidip oynarsın.

İrem
Ailenle birlikte bir çalışma programı yapalım. Bu programda oyun zamanlarını da belirleyebilirsiniz. Planlı olmak sorunu çözer.

Mehmet
Oyun oynamak yaratıcılığı geliştirir. Boşuna endişelenme. Nasil mutluysan öyle devam et.

Bu konuşmadaki kişilerden hangisi İker’in yaşadığı sorunu çözmesini sağlayabilecek bir öneri sunmamıştır?

A) Özge
B) Demet
C) İrem
D) Mehmet

Soru Bankası Tadında

CARI

5. SINIF TÜRKÇE ATÖLYEM 131

Konu testlerinden sonra “MEB Çıkış Sorular”a yer verilmiştir.